

KNÖLSVANENS FÖREKOMST I SURAHAMMARS KOMMUN

Sören Larsson

Någon egentlig inventering av knölsvanens förekomst i kommunen har inte företagits förrän 1973. Inventeringen har gällt antalet häckande knölsvanpar. För att i någon mån belysa det resultat som erhöles, visade det sig att knölsvanens historik i kommunen var väldigt användbar och de uppgifter som gått att erhålla beträffande denna har därför upptagits. Med anledning härav är också en behandling av varje sjö för sig den bästa presentationen av knölsvanens förekomst.

Västersjön: Den första häckningen av knölsvan i kommunen ägde rum i denna sjö de första åren på 1930-talet. Sedan dess har svanarna sannolikt häckat varje år med ett par i sjön. De första häckningarna misslyckades dock därför att människor i socknen vallfärdade till sjön för att studera de celebra gästerna (BA).

1969 fick svanarna fram en unge. 1970 misslyckades häckningen. 1971 lyckades åter häckningen och fyra ungar blev flygga. 1972 kläcktes sex ungar fram, men antalet flygga är obekant (HK). 1973 lyckades häckningen igen, sex ungar kläcktes och fyra av dem nådde flygg ålder (SL). Anmärkningsvärt är att 1972 var två av ungarna i kullen helt vita, och 1973 var tre ungar vita och två av dem nådde flygg ålder.

Östersjön: 1923 är den tidigaste föreliggande rapporten av iakttagen knölsvan i kommunen, då låg en fågel i denna sjö över sommaren. Flera år under 1950-talet gjorde ett par knölsvanar häckningsförsök i sjön, de lyckades dock aldrig få fram ungar (BA). 1973 fanns inte knölsvan på lokalen.

Södra Lisjön: I slutet av 1950-talet häckade två par knölsvanar i sjön (SL). 1973 häckade ett par i sjön, de första dagarna i juni hade de tre ungar i följe och två av dessa blev flygga (SL).

Norra Lisjön: En gammal knölsvanlokal. Vissa år har två par häckat, senast dock 1962 (HW,SL). 1973 häckade ett par, de kläckte fram sex ungar och en av dessa nådde flygg ålder (SL).

Djupen: Alla åren på 1950-talet häckade ett par i sjön, men om kullstorlekar o.dyl. finns inte några uppgifter (AP). Sannolikt har svanarna häckat varje år sedan dess. 1962 föreligger dock senaste uppgiften på att svanarna lyckats kläcka fram ungar, nämligen tre stycken (SL). 1973 byggde svanarna bo och ruvade, men några ungar kläcktes aldrig (SL).

Vålsjöarna: Från 1955 (AP) till 1962 (SL) häckade knölsvan i denna sjö, några uppgifter om kläckta ungar finns emellertid inte. 1973 fanns ett

par i sjön ett litet tag, men något häckningsförsök har inte konstaterats (SL).

Glåpen: På 1950-talet häckade möjligen som mest två par svanar i denna sjö (BA). 1973 fanns inte några svanar i sjön. Vilket år häckningen upphörde är obekant.

Gnien: Vissa år på 1950- och -60-talet gjorde knölsvanar häckningsförsök i sjön. Alltid har emellertid äggen försvunnit (AP). 1973 sågs ånyo ett par "dra" bo i sjön, men så långt som till värpning kom de dock aldrig (SL). Häckning har aldrig lyckats vid Gnien.

Magsjön: 1973 fanns ett par i sjön, häckningsförsök kunde dock aldrig konstateras och har ej heller något tidigare år konstaterats (SL).

Naddensjöarna: 1949 konstaterades den första häckningen av knölsvan i dessa sjöar. Sedan dess har knölsvan häckat fram till 1969, då ett par födde upp två ungar (TS). Antalet häckande par har varierat genom åren: 1960 häckade två par i Lilla Nadden (TS) och minst två par i Stora Nadden (SL). 1965 häckade tre par i Stora Nadden (OB). 1973 häckade icke knölsvan i sjöarna.

Ulvramen: Också en gammal känd knölsvanlokal, som 1973 hyste blott en ensam fågel. Senast 1972 häckade svanarna i sjön (LE).

Virsbosjön: Är också en gammal knölsvanlokal, som 1973 stod utan häckande svanar. Senast 1972 häckade ett par vid Näs. Som mest har två par häckat i sjön, i slutet av 1950-talet och de första åren på -60-talet (IL).

Muggbo: 1960 häckade ett par knölsvanar vid denna utvidgning av Kolbäcksån. Någon mer häckning där är inte känd (IL).

Åmänningen: Vid den lilla del av sjön som tillhör kommunen har ett par knölsvanar häckat sedan många år tillbaka och fram till och med år 1972. 1973 stod dock botuvan tom (IL).

Sammanfattning

Under 1973 gjordes tre lyckade och en misslyckad häckning av knölsvan i Surahammars kommun. Därvid kläcktes minst femton ungar fram, sju av dessa nådde flygg ålder.

Med detta lilla material om knölsvanens tidigare förekomst i kommunen som bakgrund, torde man kunna säga, att knölsvanbeståndet i kommunen aldrig har varit så dåligt, sedan svanarna etablerat sig, som det idag är. 1960 kan man beräkna att det häckade cirka 15 par knölsvanar i kommunen - på 13 år har en nära nog 75%-ig nedgång av knölsvanbeståndet inträffat. Åsikten som härskade i slutet på 1950-talet, då fågelintresset blomnade

upp i detta område, att knölsvanen var en litet för alldaglig, inte tillräckligt spännande fågel, för att antecknas till sjöarnas fauna håller inte längre.

Även den stora dödligheten bland ungarna är oroväckande. Något resultat från området beträffande tidigare års häckningar föreligger tyvärr inte. 1973 nådde mindre än 50 % av de kläckta ungarna flygg ålder.

- o -

Ett axplock ur den svarta vaxduksboken

Göran Andersson

15.10.68

kajor

dropptvis lämnande stadens tak

ivrigt diskuterande

flyktens mål

höstsvepta fält

mot åretruntgröna barrträd

hög dag

förutsägande stjärnklar natt

uppbrott under eftermiddagsfärg

flerfilshemfärd

trafikstockningar